

чега је 12 хиљада ликвидирано на најверскији начин у ратном вртлогу, а само мали број је успео да спасе главу избеглиштвом на италијанску окупациону зону или одласком у устанак. Уништавање јеврејског становништва и његових материјалних и културних добара у Сарајеву један је од најтежих злочина извршених на тлу Југославије у току другог светског рата. Од 10.5 хиљада сарајевских Јевреја, око 9 хиљада је интернирано у логоре, од чега је само неколико десетина преживело рат. Начин њиховог купљења, депортовања и мучења спада у најпотресније странице ове књиге. Уништавањем Јевреја Сарајево је изгубило еминентни део свога народа који је у сфери индустрије, трговине и здравствене службе заузимао доминантно место.

Тему избеглиштва Хамовић је употпунио и приказом о расељавању Словенаца у Србију и Босну и Херцеговину. Нашао је да се према плану о њиховом пресељењу, донетом у Загребу 4. јула

1941. године, населило у БиХ укупно 4.869 Словенаца који су размештени по разним градовима, а највише у Сарајеву.

У књизи се могу наћи и подаци и коментари о досељавању фолксдојчера, који су због тесне спреге са окупатором и усташама изгубили услове за опстанак у Босни и Херцеговини.

Посебно поглавље у својој књизи Хамовић је посветио повратку избеглица у Босну и Херцеговину. Он тај повратак види као непрекинути ланац који траје од првога дана одласка па све до краја рата и наставља се и касније.

Имајући у виду изворну основу на којој је књига рађена, методологију рада, начин интерпретације, стил, језик и укупан ангажман аутора у доношењу судова и закључака, може се казати да је Милош Хамовић свој вишегодишњи научноистраживачки задатак успешно обавио, и књигом која је пред нама обогатио српску историографију још једним значајним делом.

Здравко Анићонић

Милан Б. Матић, РАВНОГОРСКА ИДЕЈА У ШТАМПИ И ПРОПАГАНДИ

Институт за савремену историју, Београд 1995, 1-316

Књига др Милана Матића појавила се постхумно. Написао ју је

човек који је читав свој радни век провео у архивима бавећи се и

хеуристичким, и библиографским и причељивачким пословима. Олакшао је научни рад многим истраживачима, писцима монографија и синтеза из области радничког покрета, НОР-а и револуције.

Књига "Равногорска идеја у штампи и пропаганди" пружа историчарима незаобилазан документациони материјал.

Првим њеним поглављем аутор их уводи у проблемски оквир, аналитичким прегледом који има историографску тежину.

Следи део који садржи изворну основу - штампу свих нивоа једне војно-политичке и друштвене организације: од најмање јединице до корпусне групе, од сеоског равногорског народног одбора до покрајинског, и Централног националног комитета ослобођења Југославије; од основне равногорске омладинске организације до омладинских штабова у четничким војним формацијама свих нивоа.

Приказ четничке штампе није само систематизован по нивоима, него је и дат увид у њену садржину, у оквиру неколико посебних прилога:

Једну групу чине прилози који се односе на равногорску мисао. Они садрже циљеве покрета ђенерала Драже Михаиловића и пока-

зују пропагандне и политичке путеве који су водили њиховој реализацији.

Друга група прилога односи се на тему "Српско питање, државно и друштвено уређење". Садржи одређења покрета према датој социјалној и националној стварности, као и визије будуће реконструкције друштва и државе. Посебно је истакнута реконструкција нове Југославије у складу са федеративним и етничким принципом, која се битно разликује од авнојске, која етнички принцип игнорише на антисрпски начин.

Прилози о "комунистима и партизанима", о "Немцима и квислинзима" и о "савезницима" представљају збирку материјала који показују изразито антинацистички и антифашистички карактер четничког покрета. Показују да је његов антикомунизам мање идеолошки, а више национално-егзистенцијално мотивисан. Домаћи комунизам се одбацује као екстремизам.

Иза концизног, функционалног предговора др Милана Весовића "крпје се" личност која је зналачки завршила велики посао, посао који је покојни др Матић за живота припремио и уобличио. Др Весовић је пример за узор.

Веселин Ђурешић